

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU18

Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens proposition om skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång där det bl.a. föreslås att särskilda straffskalor för uppsåtliga grova brott införs i samtliga immaterialrättsliga lagar. Utskottet föreslår även ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden som rör en revidering av EU:s nya upphovsrättsdirektiv. Utskottet anser att riksdagen bör uppmana regeringen att inom ramen för EU-samarbetet verka för att EU:s nya upphovsrättsdirektiv revideras i enlighet med det som utskottet anför. Vidare föreslår utskottet att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående insatser och gällande regler.

I betänkandet finns fem reservationer (S, M, SD, C, V, L, MP). I en reservation (S, V, MP) förordas att riksdagen inte gör något tillkännagivande. I betänkandet finns även ett särskilt yttrande (V).

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:149 Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång.

Två yrkanden i en följdmotion.

19 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	7
Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång.....	7
Propositionen	7
Motionerna.....	9
Utskottets ställningstagande.....	9
Revidering av EU:s nya upphovsrättsdirektiv	11
Motionerna.....	11
Vissa kompletterande uppgifter	11
Utskottets ställningstagande.....	13
Övriga immaterialrättsliga frågor	14
Motionerna.....	14
Vissa kompletterande uppgifter	16
Utskottets ställningstagande.....	24
Reservationer	28
1. Övrigt om sanktioner på immaterialrättens område, punkt 2 (SD)	28
2. Revidering av EU:s nya upphovsrättsdirektiv, punkt 3 (S, V, MP)	29
3. Övriga immaterialrättsliga frågor, punkt 4 (M, L).....	30
4. Övriga immaterialrättsliga frågor, punkt 4 (SD).....	31
5. Övriga immaterialrättsliga frågor, punkt 4 (C).....	34
Särskilt yttrande.....	36
Övrigt om sanktioner på immaterialrättens område, punkt 2 (V)	36
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	37
Propositionen	37
Följdmotionen	37
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	37
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Propositionen

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
2. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
3. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
4. lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter,
5. lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306),
6. lag om ändring i varumärkeslagen (2010:1877),
7. lag om ändring i lagen (2018:1653) om företagsnamn.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:149 punkterna 1–7 och avslår motion

2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 11.

2. Övrigt om sanktioner på immaterialrättens område

Riksdagen avslår motion

2019/20:3595 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (SD)

3. Revidering av EU:s nya upphovsrättsdirektiv

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör verka inom ramen för EU-samarbetet för att EU:s nya upphovsrättsdirektiv revideras och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:392 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 5 och

2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 15.

Reservation 2 (S, V, MP)

4. Övriga immaterialrättsliga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:392 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1–4,

2019/20:684 av Michael Rubbestad (SD),

2019/20:693 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 6,

2019/20:1560 av Jan R Andersson (M),

2019/20:1699 av Johnny Skalin (SD),

2019/20:1768 av Rickard Nordin och Peter Helander (båda C),

2019/20:2414 av Sofia Westergren och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1 och 2,

2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 16–18,

2019/20:3150 av Markus Wiechel (SD) och

2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 10.

Reservation 3 (M, L)

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (C)

Stockholm den 4 juni 2020

På näringsutskottets vägnar

Helene Hellmark Knutsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Helene Hellmark Knutsson (S), Arman Teimouri (L), Peter Helander (C), Helena Antoni (M), Lorena Delgado Varas (V), Joakim Sandell (S), Isak From (S), Ida Karkiainen (S), Lotta Finstorp (M), Hans Wallmark (M), Per Lodenius (C), Olle Thorell (S), Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD), Fredrik Lindahl (SD), Janine Alm Ericson (MP) och Hans Eklind (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång (prop. 2019/20:149), två yrkanden i en följdmotion och 19 yrkanden i motioner från allmänna motions-tiden 2019/20.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och övriga behandlade förslag finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Bakgrund

Regeringen gav den 19 januari 2017 en särskild utredare (justitierådet Dag Mattsson) i uppdrag att överväga behovet av skärpta straffskalor för de allvarligaste upphovsrätts- och varumärkesinträngen. Utredaren fick också i uppdrag att ta ställning till om åtalsprövningsreglerna behöver ändras, om det är så att straffskalorna skärps. I uppdraget ingick även att överväga om det bör bli lättare att säkra egendom av vissa slag under en brottsutredning och om det bör tydliggöras hur sådan egendom ska hanteras efter det att den har förverkats. Utredaren skulle också föreslå de författningsändringar som det fanns anledning till (dir. 2017:4).

Utredaren lämnade i februari 2018 betänkandet Grovt upphovsrättsbrott och grovt varumärkesbrott (SOU 2018:6) till regeringen. Betänkandet har därefter remissbehandlats.

Under den fortsatta beredningen av betänkandet har regeringen uppmärksammat på att ytterligare lagändringar bör övervägas i förhållande till samtliga immaterialrättsliga lagar och ett utkast till lagrådsremiss togs därför fram i Regeringskansliet. Utkastet remissbehandlades och remissinstanserna ombads att yttra sig över de förslag och bedömningar i utkastet som avser skärpta straff och ändrade åtalsprövningsregler.

Regeringen beslutade den 5 mars 2020 att begära in Lagrådets yttrande över lagförslagen. Lagrådet hade inga synpunkter på förslagen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att straffskalorna för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång ska skärpas genom att särskilda straffskalor för uppsåtliga grova brott införs i samtliga immaterialrättsliga lagar. Straffet föreslås vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt föreslår regeringen att det särskilt ska beaktas om gärningen har föregåtts av särskild planering, har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form, har varit av större omfattning eller

annars har varit av särskilt farlig art. Vidare föreslås att nya brottsbeteckningar ska införas och att åtalsprövningsreglerna i de immaterialrättsliga lagarna ändras så att åklagare får väcka allmänt åtal för brott endast om åtalet är motiverat från allmän synpunkt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2020.

Utskottets överväganden

Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i de olika immaterialrättsliga lagarna som bl.a. innebär att straffskalorna för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång skärps. Riksdagen avslår därtill motionsyrkanden om att införa ett grovt upphovsrättsbrott i lagstiftningen och att de föreslagna lagändringarna ska utvärderas och ses över.

Jämför reservation 1 (SD) och det särskilda yttrandet (V).

Propositionen

Övergripande om lagförslagen

I propositionen framhåller regeringen att samhället har utvecklats sedan straffskalorna för immaterialrättsintrång fick sin nuvarande utformning. Betydelsen av immateriella rättigheter har ökat väsentligt samtidigt som en storskalig och industriellt bedriven intrångsverksamhet har utvecklats. Regeringen anför att det får allvarliga konsekvenser för hela samhället och att det är angeläget att strafflagstiftningen är utformad så att denna typ av brottslighet kan mötas med påföljder som står i proportion till brottens allvar.

I propositionen föreslår regeringen därför att straffskalorna för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång skärps genom att särskilda straffskalor för uppsåtliga grova brott införs i samtliga immaterialrättsliga lagar. Straffet föreslås vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt föreslår regeringen att det särskilt ska beaktas om gärningen har föregåtts av särskild planering, har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form, har varit av större omfattning eller annars har varit av särskilt farlig art. Vidare föreslås att nya brottsbeteckningar ska införas och att åtalsprövningsreglerna i de immaterialrättsliga lagarna ändras så att åklagare får väcka allmänt åtal för brott endast om åtalet är motiverat från allmän synpunkt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2020.

De immaterialrättsliga straffbestämmelserna

I propositionen framhåller regeringen att den immaterialrättsliga intrångsproblematiken ser väsentligen annorlunda ut i dag än när de nuvarande straff-

skalorna infördes. Numera finns en organiserad och strukturerad intrångsverksamhet som leder till stora skador för hela samhället vilket riskerar att slå undan benen för enskilda kreatörer, kulturskapare och småföretag och påverkar hela branscher. Det snedvrider konkurrensen för näringslivet och leder till att värdefulla arbetstillfällen och skatteintäkter går förlorade. Regeringen anför även att intrångsverksamheten i ett internationellt perspektiv ofta har koppling till annan grov brottslighet och att det därför finns anledning att se allvarligt på denna typ av brottslighet. Samtidigt som regeringen inte ser något behov av en allmän skärpning av straffen för immaterialrättintrång är det tydligt att straffskalorna i dag inte ger utrymme för att i de allvarligaste fallen döma ut ett straff som motsvarar brottets svårhet.

I propositionen anför regeringen vidare att det nära förhållandet mellan de olika immaterialrättsliga skydden innebär att det finns en uppenbar risk för tillämpningssvårigheter om straffbestämmelserna påtagligt skiljer sig från varandra. Initialt kan det vara svårt att avgöra vilken rättighet ett intrång avser och samma brottsliga gärning kan innefatta flera typer av intrång. Samtidigt kan de praktiska konsekvenserna bli stora beroende på vilken av lagarna man väljer att grunda sin talan på. Det gäller inte bara i fråga om vilket straff som kan dömas ut, utan också i fråga om preskriptionstid och vilka straffprocessuella tvångsmedel som finns att tillgå.

Regeringen anför även att det inte går att komma ifrån att differentierade straffskalor skulle ge intrycket av att vissa immateriella rättigheter är mer skyddsvärda än andra och det är svårt att motivera varför så skulle vara fallet. Särskilt tydligt blir det naturligtvis i fall då t.ex. ett omfattande patentintrång avseende ett läkemedel skulle kunna leda till ett påtagligt mildare straff än ett varumärkesintrång avseende samma läkemedel. Att de storskaliga och industriellt betonade intrången är mindre vanliga på andra områden än de varumärkes- och upphovsrättsliga kan enligt propositionen knappast utgöra skäl för att döma till mildare påföljd om och när ett sådant intrång faktiskt förekommer. Av bl.a. dessa skäl föreslår regeringen att straffen för de allvarligaste intrången ska skärpas i samtliga immaterialrättsliga lagar.

Kvalifikationsgrunder

Som framgår av propositionen anser regeringen att de straffskärpningar som nu föreslås genom införandet av grova brott bör ta sikte på den brottslighet som är av särskilt farligt slag för såväl rättighetshavarna som samhället. För att åstadkomma detta kan man i straffbestämmelserna ange s.k. kvalifikationsgrunder, dvs. vad som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt. På så sätt säkerställs att ett brott som regel kommer att bedömas som grovt, om det finns sådana omständigheter som lagstiftaren särskilt har framhållit. Det främjar förutsebarheten och ger en bättre ledning och större enhetlighet i rättstillämpningen. Regeringen föreslår i propositionen att kvalifikationsgrunderna utformas på samma sätt i samtliga immaterialrättsliga lagar. Enligt de överväganden som regeringen har gjort och som redovisas i

propositionen bör det vid bedömningen av om ett brott ska anses som grovt särskilt beaktas om gärningen har föregåtts av särskild planering eller utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form. Dessutom bör det anges att det särskilt ska beaktas om gärningen har varit av större omfattning. På så sätt tydliggörs enligt regeringen att fokus för bedömningen av gradindelning ska ligga både på gärningsmannens förslagenhet och på gärningens storskalighet. I propositionen framhåller regeringen vidare att brott som begås på sådana sätt ofta medför att gärningsmannen kan bygga upp ekonomiska resurser som till del kan återinvesteras i verksamheten. Även i de fall där gärningsmannens motiv för att begå brott inte är ekonomiskt får ett sådant strukturerat eller omfattande tillvägagångssätt ofta svåra följder, t.ex. i form av stora skador för rättighetshavarna, tredje män och samhället i stort.

Motionerna

Josef Fransson m.fl. (SD) förordar i kommittémotion 2019/20:3595 yrkande 1 ett tillkännagivande om att den föreslagna lagstiftningen ska utvärderas tre år efter att den har trätt ikraft. Anledningen är att man vill undvika att den nya lagstiftningen skapar praxis som i praktiken fokuserar på enskilda individer i stället för omfattande organiserad brottslighet. I motionen påpekas vidare att det på ett övergripande plan måste finnas en balans i systematiken i straffrätten så att den överensstämmer med det allmänna rättsmedvetandet. I och med att det maximala straff för immaterialrättsintrång som föreslås i propositionen motsvarar straffen för vad som kan anses vara betydligt grövre brott förordas i yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen åter bör utreda en revidering av straffvärdet för immaterialrättsliga brott utifrån principerna om proportionalitet och ekvivalens.

I motion 2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) anförs att systematiska och storskaliga upphovsrättsbrott bör kunna bekämpas i större omfattning än i dag. I yrkande 11 förordas därför ett tillkännagivande om att ett grovt upphovsrättsbrott bör införas i lagstiftningen.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker.

- Propositionen
- Övrigt om sanktioner på immaterialrättens område.

Propositionen

Inledningsvis vill utskottet framhålla vikten av ett fungerande och ändamålsenligt immaterialrättsligt regelverk. I takt med den tekniska utvecklingen och de immateriella tillgångarnas ökade betydelse har också intrångsproblema-

tiken i grunden förändrats och en storskalig och industriellt bedriven intrångsverksamhet har vuxit fram. Utskottet ser därför positivt på att regeringen nu föreslår ändringar i det immaterialrättsliga regelverket så att samhället har möjlighet att möta denna typ av brottslighet med påföljder som står i proportion till brottens allvar.

I kommittémotion 2019/20:3263 (C) förordas ett tillkännagivande om att ett grovt brott bör införas upphovsrättslagstiftningen för att systematiska och storskaliga upphovsrättsbrott ska kunna bekämpas i större omfattning än i dag. Såvitt utskottet kan bedöma innebär ett genomförande av förslagen i regeringens proposition att den nämnda motionen i allt väsentligt blir till tillgodosedd i berörd del. Något tillkännagivande från riksdagen i enlighet med vad motionärerna efterfrågar behövs därmed inte.

Med det anförda tillstyrks härmed regeringens proposition, och den nämnda motionen avstyrks i berörd del.

Övrigt om sanktioner på immaterialrättens område

I kommittémotion 2019/20:3595 (SD) förordas ett tillkännagivande om att det regelverk som regeringen föreslår i propositionen ska utvärderas tre år efter att det trätt ikraft. Motionärerna anger att det är angeläget att säkerställa att lagstiftningen får avsedd effekt och träffar den organiserade storskaliga brottsligheten. I motionen förordas även ett tillkännagivande om att regeringen åter bör utreda en revidering av straffvärdet för immaterialrättsliga brott utifrån principerna om proportionalitet och ekvivalens.

Utskottet vill till att börja med framhålla att den immaterialrättsliga intrångsproblematiken ser väsentligen annorlunda ut i dag än när de nuvarande straffskalorna infördes. Det är enligt utskottets uppfattning uppenbart att det förekommer storskalig organiserad intrångsverksamhet som leder till stora skador för enskilda kreatörer, kulturskapare, företag och hela branscher. Sådan brottslighet snedvrider även konkurrensen för näringslivet och leder till att värdefulla arbetstillfällen och skatteintäkter går förlorade. Med anledning av det som framförs i den nämnda motionen vill utskottet framhålla att de föreslagna lagändringarna innehåller s.k. kvalifikationsgrunder, dvs. vad som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt. Som redovisats i det föregående kan det på så sätt säkerställas att ett brott som regel kommer att bedömas som grovt, om det finns sådana omständigheter som lagstiftaren särskilt framhållit. Utskottet kan konstatera att kvalifikationsgrunderna i den föreslagna lagstiftningen tar sikte på sådan brottslighet som utövas i organiserad form. Utskottet vill även framhålla att organiserad storskalig intrångsverksamhet i ett internationellt perspektiv ofta har koppling till annan grov brottslighet. Utskottet instämmer bl.a. därför i regeringens bedömning att det finns anledning att se allvarligt på denna typ av brottslighet, samtidigt som det inte finns något behov av en allmän skärpning av straffen för immaterialrättsintrång.

Med det anförda avstyrks den nämnda motionen.

Revidering av EU:s nya upphovsrättsdirektiv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen inom ramen för EU-samarbetet bör verka för att EU:s nya upphovsrättsdirektiv revideras och tillkännager det för regeringen.

Jämför reservation 2 (S, V, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2677 av Lars Hjälmered m.fl. (M) anfördes att EU:s upphovsrättslagstiftning behöver moderniseras. Av yrkande 15 framgår att motionärerna anser att EU:s upphovsrättsdirektiv bör revideras och att de bestämmelser som rör uppladdningsfilter och den s.k. länkskatten bör avskaffas.

I kommittémotion 2019/20:392 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 5 förordas ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för att avskaffa regler på upphovsrättsområdet som står i konflikt med intresset av ett fritt internet och en fri åsiktsbildning. Motionärerna framför bl.a. att EU:s nya upphovsrättsdirektiv innehåller bestämmelser som riskerar att begränsa informationsfriheten på internet. Detta gäller särskilt de delar av direktivet där det framgår att digitala plattformar framgent kommer att behöva betala licensavgifter för vissa referat och länkar och i vissa fall åläggas ett publicistiskt ansvar. Det riskerar att hämma spridningen av information, satir och kultur på ett sätt som går utöver vad som är skäligt utifrån intresset av en fri debatt och åsiktsbildning. Motionärerna menar att Sverige bör verka för att direktivet revideras och att dessa bestämmelser tas bort.

Vissa kompletterande uppgifter

Den 15 april 2019 antog EU:s ministerråd ett nytt upphovsrättsdirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG). Direktivet innehåller bestämmelser som bl.a. rör anpassning av upphovsrättsliga undantag och inskränkningar till en digital och gränsöverskridande miljö, förbättring av licensieringsförfaranden för att säkerställa bredare tillgång till innehåll samt en välfungerande marknadsplats för upphovsrätt. Genom direktivet införs obligatoriska undantag från upphovsrätten för ändamål som gäller text- och datautvinning, undervisning online samt bevarande och digital spridning av kulturarv. I direktivet fastställs även harmoniserade regler som underlättar utnyttjande av verk som inte längre saluförs (utgångna verk), utfärdande av kollektiva licenser med utvidgad

verkan och klarering av rättigheter för filmer genom plattformar för beställvideo.

Vidare införs en ny rättighet för pressutgivare för onlineanvändning av deras presspublikationer. Upphovsmän till verk som ingår i presspublikationen har också rätt till en del av de intäkter som uppstår genom denna nya rättighet. När det gäller plattformar för delning av onlineinnehåll som bygger på modellen med användaruppladdat innehåll förtydligar direktivet det rättsliga regelverket för dessa plattformar. Sådana plattformar kommer i princip att vara tvungna att ha en licens för upphovsrättsskyddade verk som laddas upp av användarna, såvida inte ett antal villkor som anges i direktivet är uppfyllda. Rättighetshavare kommer därför att kunna förhandla bättre om villkoren för utnyttjande av deras onlineverk och få ersättning för onlineanvändningen av innehållet genom dessa plattformar. Samtidigt gör direktivet det möjligt för användarna att fritt generera och ladda upp innehåll som syftar till att utgöra citat, kritik, recensioner, karikatyler, parodier och pastischer. Direktivet omvandlar dessa undantag, som för närvarande är frivilliga för medlemsstaterna, till obligatoriska undantag för denna specifika typ av användning. I direktivet fastställs också upphovsmäns och utövande konstnärers rätt till lämplig och proportionerlig ersättning vid licensiering eller överlåtande av deras rättigheter. Ett transparenskrav införs för utnyttjande av licensierade verk, och direktivet innehåller även en mekanism för ersättningsjustering, åtföljd av en särskild tvistlösningsmekanism. Programutvecklare är undantagna från dessa regler.

Medlemsländerna har efter att direktivet antogs 24 månader på sig att genomföra de nya bestämmelserna i nationell lagstiftning. Direktivet innehåller även bestämmelser om att EU-kommissionen senast den 7 juni 2026 ska genomföra en översyn av direktivet och lägga fram en rapport för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

Här kan nämnas att det i riksdagen fanns olika uppfattningar om huruvida Sverige skulle rösta ja till det nya upphovsrättsdirektivet när det slutligen skulle antas av ministerrådet den 15 april 2019. Vid information och samråd i riksdagens EU-nämnd inför det aktuella rådsmötet konstaterade nämnden att det inte fanns stöd för regeringens ståndpunkt att rösta ja till direktivet och att majoriteten i nämnden ansåg att Sverige skulle rösta nej. Regeringen röstade i enlighet med EU-nämndens ståndpunkt.

Som framgår av det föregående antog rådet det föreslagna direktivet i april 2019 och enligt uppgift från Regeringskansliet pågår för närvarande arbetet med att genomföra reglerna i svensk rätt. Fler än 100 organisationer, företag, myndigheter m.fl. har bjudits in för att delta i arbetet. Det första steget uppges vara att ta fram en departementspromemoria med förslag till hur direktivet bör genomföras i svensk lagstiftning. Promemorian kommer därefter att remitteras på sedvanligt sätt.

Våren 2019 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att upphovsrätten behöver moderniseras. Utskottet hänvisade då bl.a. till det pågående arbetet med att genomföra EU:s nya upphovsrättsdirektiv i svensk rätt. Riksdagen

avslag yrkandet i enlighet med utskottets förslag. Företrädare för Sverigedemokraterna i utskottet följde upp yrkandet i en reservation.

Utskottets ställningstagande

För att stärka EU:s digitala inre marknad och skapa förutsättningar för innovation, kreativitet och investeringar har det under lång tid pågått ett arbete inom unionen för att modernisera det upphovsrättsliga ramverket. Våren 2019 antog EU ett nytt upphovsrättsdirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG) med avsikten att säkerställa skyddet för upphovsmän och konstnärer samtidigt som tillgång till och delning av upphovsrättsskyddat material på internet i högre grad ska möjliggöras. Tyvärr har utskottet kunnat konstatera att flera av direktivets bestämmelser går stick i stäv med denna ambition och att direktivet därmed inte på ett ändamålsenligt sätt bidrar till att modernisera upphovsrätten. I riksdagen motsatte sig således företrädare för flera partier regeringens ståndpunkt att Sverige skulle rösta ja till att EU skulle anta direktivet. Detta tydliggjordes i riksdagens EU-nämnd inför att omröstningen om direktivet skulle hållas i EU. Som redovisats konstaterade nämnden att det inte fanns stöd för regeringens ståndpunkt att rösta ja och att majoriteten i nämnden ansåg att Sverige skulle rösta nej. Beklagligt nog antogs direktivet trots att regeringen i omröstningen följde EU-nämndens ståndpunkt. Regeringen har i sammanhanget framfört att det nya regelverket är bättre än inget alls, vilket utskottet inte håller med om. Beslut som fattas inom EU måste tillföra ett tydligt mervärde för medlemsländerna och medborgarna, och detta är enligt utskottets uppfattning inte fallet med det nya upphovsrättsdirektivet. Utskottet är tvärtom övertygat om att regelverket kommer att göra mer skada än nytta och anser därför att det bör revideras.

Inom ramen för en sådan revidering vill utskottet framhålla två områden i det nya regelverket som särskilt problematiska och som utskottet menar kommer att begränsa informationsfriheten på internet. Det första är direktivets artikel 15 (tidigare artikel 11) som ger tidningar ensamrätt till deras digitala publikationer och som innebär att de därmed kan kräva betalt för textutdrag, bilder och rubriker – s.k. länkskatt. Utskottet menar att dessa regler inte är ändamålsenliga och bör avskaffas. Utskottet kan konstatera att liknande bestämmelser i medlemsländer som Tyskland och Spanien inte fått önskad effekt. Tvärtom har trafiken till nyhetssajter minskat och reglerna har skapat osäkerhet för mindre aktörer och privata användare som varken har kunskap eller tillräckliga resurser för att förhålla sig till reglerna. Utskottet anser att direktivet bör ändras så att publicisten som regel ska få företräda upphovsmannen i fråga om rättigheten i stället för att få ensamrätt till sina digitala publikationer.

Det andra området som utskottet ser som problematiskt är bestämmelserna i direktivets artikel 17 (tidigare artikel 13), dvs. att digitala plattformar ska

filtrera allt material som laddas upp för att säkerställa att det inte skyddas av upphovsrätten – s.k. uppladdningsfilter. Återigen är det mindre aktörer som riskerar att drabbas eftersom stora digitala plattformar som t.ex. Youtube redan lägger omfattande resurser på dylika filter. För mindre aktörer blir det däremot svårare att förhålla sig till reglerna som därmed kommer att innebära stora hinder för att mindre företag ska kunna utveckla sina verksamheter. Dessa bestämmelser bör därför avskaffas och den nuvarande skadeståndsskyldigheten bör tas bort, vilket till och med EU-kommissionen föreslog när den lade fram direktivet. Den nämnda artikeln i direktivet bör i stället ändras så att medlemsstaterna i sin lagstiftning ska säkerställa att digitala plattformar vidtar proportionerliga och lämpliga åtgärder för att ingå kontrakt med rättighets-havarna. Reglerna bör också ändras så att de åtgärder som ska vidtas av internetplattformarna inte mer än nödvändigt inskränker den fria kommunikationen på plattformen.

Dessutom bör direktivets regler som rör datamining och annan textanalys tydliggöras för att dataanalys på internet även ska vara tillåten i skolutbildning och inte enbart begränsas till akademiska sammanhang.

Som utskottet inledningsvis framförde behöver EU en modern och ändamålsenlig upphovsrättslagstiftning, och för att åstadkomma en sådan utveckling bör Sverige också agera i frågan. Utskottet kan konstatera att EU:s medlemsstater är skyldiga att genomföra det nya upphovsrättsdirektivet i de nationella rättsordningarna och att den svenska genomförandeprocessen är påbörjad. Det är dock enligt utskottets uppfattning viktigt att regeringen parallellt med den svenska genomförandeprocessen agerar för att innehållet i direktivet ändras. Utskottet anser därför att riksdagen bör uppmana regeringen att den bör verka inom ramen för EU-samarbetet för att EU:s nya upphovsrättsdirektiv revideras i enlighet med det anförda. Vid ett sådant beslut från riksdagen får motionerna 2019/20:392 (SD) och 2019/20:2677 (M) anses bli tillgodosedda i berörda delar, och tillstyrks härmed i dessa delar.

Övriga immaterialrättsliga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa övriga immaterialrättsliga frågor som bl.a. rör upphovsrätt, varumärkesrätt och patenträtt. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete och gällande regler.

Jämför reservation 3 (M, L), 4 (SD) och 5 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) anförts att möjligheten att få starka patent är en viktig byggsten för företagsamhet och entreprenörskap. Som en del i att utveckla patentskyddet framför motionärerna

i yrkande 16 att det bör utredas i vilken omfattning svenska patent blir föremål för intrång i andra länder. Vidare förordas i yrkandena 17 och 18 tillkännagivanden om att villkoren för att åklagare ska kunna väcka straffrättsligt åtal för patentintrång samt processtider och kostnader i civilrättsliga mål om patent behöver ses över.

I motion 2019/20:1560 uttrycker Jan R Andersson (M) farhågor om att en ökad omfattning av privatkopieringsersättningen kommer att drabba en större krets av svenska företag. Motionären framför att denna s.k. kassettbandsskatt är en rest från en svunnen tid och att regeringen i samråd med upphovsmännen och branschorganisationerna därför bör se över möjligheten att ta fram ett nytt modernt system där kostnader inte läggs på lagringsmediet.

I motion 2019/20:2414 anför Sofia Westergren och Sten Bergheden (båda M) att basen för en rättvis och transparent fördelning av royaltier är en lagreglerad registrering av rättigheter, främst inom den digitala världen. Genom att man registrerar en rättighet direkt när den skapas kan man vid eventuella senare rättsfall eller dispyter enkelt redovisa vilka rättigheter som tillhör vilken part. Motionärerna anför i yrkande 1 att regeringen därför bör ta fram en åtgärdsplan för att komma till rätta med bristande upphovsrätsregistrering av digitalt innehåll. I yrkande 2 begär motionärerna att regeringen överväger att reglera upphovsrätsregistrering i likhet med befintlig företagsregistrering och handel med företagsaktier.

Av kommittémotion 2019/20:392 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 1 framgår att motionärerna anser att det finns ett behov av att modernisera upphovsrätten. I motionen framhålls bl.a. att en god balans måste finnas i lagstiftningen utifrån vad som i dagens samhälle är rimligt, mellan å ena sidan samhällsintresset av att uppmuntra skapande och bevara kreatörers möjlighet att kunna få rättmätig ersättning för sina alster och å andra sidan intresset av att fullt ut nyttja de möjligheter som informationssamhället ger. I motionen framhålls vidare i yrkande 2 att befintliga inskränkningar i upphovsrätten är dåligt anpassade efter det moderna samhället och grundar sig i utdaterade förhållanden för hur information används och sprids. Lagstiftaren bör enligt motionärerna därför verka för att införa mer flexibla inskränkningar i upphovsrätten utifrån vad som är skäligt med hänsyn till samhällets utveckling. Av motionens yrkande 3 framgår att motionärerna anser att regeringen bör överväga om upphovsrättens långa skyddstider är befogade utifrån moderna förhållanden. Det framhålls vidare att möjligheterna att tillgängliggöra upphovsrättsskyddade på legala sätt måste förbättras. Detta framgår av yrkande 4, och motionärerna framför att med fullgoda alternativ till illegala tjänster, som lever upp till konsumenternas förväntningar, upprätthålls också den allmänna respekten för upphovsrätten.

I motion 2019/20:684 framför Michael Rubbestad (SD) att upphovsrättslagen bör revideras på ett sådant vis att offentlig konst vars syfte är att fritt tillgängliggöras för folket även ska vara kostnadsfritt via digitala kanaler.

I motion 2019/20:1699 av Johny Skalin (SD) anförts att piratkopierade varor orsakar skador i flera hänseenden för varumärkeshavarna. Den svenska

lagstiftningen bör enligt motionären därför skärpas, dels för att minimera försäljningen av piratkopierade produkter i Sverige, dels för att tydliggöra risker med att köpa piratkopior, dels för att samhället bör markera att det är fel att köpa piratkopierade varor.

I motion 2019/20:3150 av Markus Wiechel (SD) anförs att lagen om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område kortfattat innebär att företag och organisationer kan bedriva brottsbekämpning. Motionären menar att det inte är rimligt att tvister på området hanteras som civilmål där den enskilda medborgaren själv får stå för alla rättegångskostnader. Av den anledningen anser motionären att regeringen bör arbeta på EU-nivå för att riva upp lagen om civilrättsliga sanktioner.

I motion 2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) framhålls att EU:s nya upphovsrättsdirektiv har satt fokus på behovet av att säkra ersättning till kreatörer. Motionärerna påpekar att det samtidigt är avgörande att den enskildes rätt att yttra sig fritt bevaras och att direktivets artikel 15 och 17 (tidigare 11 och 13) riskerar att urholka denna rätt. I yrkande 10 begärs därför ett tillkännagivande om att genomförandet av direktivet i svensk rätt bör leda till att yttrandefriheten försvaras och stärks samt att mellanhänders grundläggande ansvar och skyldighet att framföra information oförvanskad tydliggörs.

Rickard Nordin och Peter Helander (båda C) framför i motion 2019/20:1768 att upphovsrättslagen behöver moderniseras och bli teknikneutral så att bilder på offentlig konst kan delas online utan restriktioner.

I motion 2019/20:693 framhåller Magnus Jacobsson (KD) att det är ett problem att det samiska kulturarvet emellanåt utnyttjas av större företag som plockar mönster och trycker upp dem på billigare tyger, vilket i sig skadar det samiska konsthantverket. I yrkande 6 förordas därför ett tillkännagivande om att regeringen bör se över om det finns möjligheter att stärka samernas immateriella rättigheter till deras eget kulturarv.

Vissa kompletterande uppgifter

Övergripande om inskränkningar i upphovsrätten

Upphovsrätten styrs till stor del av internationella konventioner och EU-rätten. Vilka inskränkningar i upphovsrätten som en EU-medlemsstat får ha regleras uttömmande i EU-direktiv. Det innebär t.ex. att det inte är möjligt att i Sverige införa den amerikanska modellen ”fair use”. För svensk del återfinns inskränkningarna i 2 kap. upphovsrättslagen, t.ex. när det gäller citaträtten. Inom EU inleddes 2016 förhandlingar om ett nytt direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden. Direktivet antogs under 2019 och genomförandearbetet pågår. Efter initiativ från bl.a. Sverige innehåller direktivet en bestämmelse som säkerställer möjligheten för medlemsstater att ha system för s.k. avtalslicenser. Avtalslicenser möjliggör licensiering av stora mängder upphovsrättsskyddat material inom vissa områden och är viktiga för både rättighetshavare och användare i Sverige. I direktivet finns även bl.a. nya

obligatoriska inskränkningar i upphovsrätten till förmån för forskning, utbildning och bevarande av kulturarvet. Direktivet innehåller också bestämmelser om att användare av vissa typer av onlineplattformar ska få använda upphovsrättsligt skyddat material i bl.a. parodi- och kritiksyrte. Samtidigt regleras plattformarnas ansvar för upphovsrättsligt skyddat material som laddas upp av användarna. Genomförandearbetet är omfattande men rymmer enligt uppgift från Regeringskansliet inte någon allmän översyn av inskränkningarna i 2 kap. upphovsrättslagen.

Våren 2019 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att regeringen bör utreda vidgade inskränkningar i upphovsrätten. Utskottet hänvisade bl.a. till de EU-gemensamma regler som lägger grunder för den svenska immaterialrättslagstiftningen. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag medan yrkandet följdes upp i en reservation av företrädare för Sverigedemokraterna i utskottet.

Upphovsrättsliga skyddstider

I Sverige gäller upphovsrätten så länge upphovspersonen lever och i 70 år därefter. Den 70-åriga skyddstiden infördes i Sverige den 1 januari 1996. Innan dess gällde en skyddstid om 50 år. Ändringen gjordes på grund av genomförandet av det s.k. skyddstidsdirektivet. Skyddstiderna i direktivet är tvingande, och Sverige kan alltså inte lagstifta om kortare skyddstider. För utländska verk (från tredje länder) som skyddas här gäller Sveriges internationella åtaganden enligt vilka skyddstiden som utgångspunkt blir densamma som för svenska verk (principen om s.k. nationell behandling). Det kan tilläggas att även skyddstiderna för s.k. närstående rättigheter till stor del är harmoniserade. Skyddstiderna gäller förenklat från året då prestationen gjordes och 50 år framåt (i vissa fall gäller dock andra tider; för ljudupptagningar som getts ut eller offentliggjorts gäller t.ex. en 70-årig skyddstid). EU-rätten och Sveriges internationella åtaganden medför även hinder för att lagstifta om krav på en aktiv åtgärd från upphovsmannen för att bevara ensamrätten till sitt verk efter det att en viss tid förflutit.

Våren 2019 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att se över de regler som rör upphovsrättsliga skyddstider (bet. 2018/19:NU16). Utskottet anförde då att reglerna har sin grund i EU-rätten och att det inte finns förutsättningar för Sverige att ensidigt ändra dessa. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Yrkandet följdes upp i en reservation av företrädare för Sverigedemokraterna i utskottet.

Registrering av upphovsrätter

Våren 2019 avstyrkte ett enligt utskott två motionsyrkanden som rörde registrering av upphovsrätter (bet. 2018/19:NU16). Utskottet anförde bl.a. att principen om formlost skydd är helt central inom upphovsrätten och har sin grund i Bernkonventionen och att lagstiftning om t.ex. registreringskrav eller liknande för skydd inte är möjlig. Utskottet påpekade att det dock inte finns

något som hindrar att marknaden utvecklar affärsmodeller där t.ex. upphovsrätt registreras för att underlätta handel med immateriella rättigheter m.m. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Privatkopieringsersättning

Bestämmelser om privatkopieringsersättning finns i 26 k–26 m §§ upphovsrättslagen. En näringsidkare som i sin yrkesmässiga verksamhet tillverkar eller till landet inför anordningar på vilka ljud eller rörliga bilder kan tas upp och som är särskilt ägnade för framställning av exemplar av verk för privat bruk, ska betala en särskild ersättning som är bestämd i lagen. Ersättningen ska gå till de upphovsmän vars verk därefter har sänts ut i radio eller tv eller getts ut på anordningar genom vilka de kan återges. Endast en organisation som företräder ett flertal upphovsmän och närstående rättighetshavare på området får kräva in ersättningen. Organisationen ska sedan fördela ersättningen till dem som har rätt till den. I Sverige betalas ersättningen ut till organisationen Copyswede som företräder upphovsmännen. Vidare finns vissa undantag i ersättningsskyldigheten. De tillverkare, importörer och återförsäljare som säljer nyssnämnda anordningar behöver därför i vissa fall inte betala privatkopieringsersättning. Upphovsrättslagen ger även en möjlighet till nedsättning av ersättningsskyldigheten.

Våren 2018 förordade ett enigt utskott ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av systemet för privatkopieringsersättning (bet. 2017/18:NU14). Utskottet anförde bl.a. att det fanns ett behov av att ersätta det nuvarande regelverket med ett mer ändamålsenligt system som genererar en rimlig ersättning till upphovsmännen för den privatkopiering som faktiskt förekommer. Regeringen borde enligt utskottet därför tillsätta en utredning med en sådan inriktning, där möjligheten att införa ett system där staten har det övergripande ansvaret särskilt borde beaktas. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 (skr. 2019/20:75) anger regeringen att den avser att under våren 2020 ge en särskild utredare i uppdrag att se över den fråga som tillkännagivandet avser. Tillkännagivandet är således inte slutbehandlat.

Upphovsrättsskyddade konstverk på offentliga platser

Det finns sedan lång tid tillbaka bestämmelser i upphovsrättslagen som gör det möjligt att fritt avbilda konstverk som är stadigvarande placerade på eller vid allmänna platser. När det gäller frågan om huruvida upphovsrättsskyddade verk på allmänna platser får avbildas och fritt överföras till allmänheten via internet utan krav på att tillstånd har givits eller ersättning erlagts till upphovsmännen kan nämnas att Högsta domstolen våren 2016 tog ställning till denna fråga (mål nr Ö 849-15). Högsta domstolen slog fast att rätten att fritt avbilda upphovsrättsligt skyddade konstverk på offentlig plats inte innefattar en rätt för en ideell organisation att även publicera sådana avbildningar digitalt i en

databas. Patent- och marknadsdomstolen har därefter i en dom (mål nr PMT 8448-14) uttalat att inte heller privatpersoner har rätt att publicera bilder av upphovsrättsligt skyddade konstverk på offentliga platser. Den sistnämnda domen är dock fråga om ett underrättsavgörande med ett begränsat prejudikatvärde.

Våren 2019 behandlade utskottet motionsyrkanden där det framfördes att upphovsrättslagen behöver ändras så att bilder på offentlig konst fritt kan delas på internet utan restriktioner (bet. 2018/19:NU16). Ett enigt utskott avstyrkte yrkandena bl.a. mot bakgrund av det oklara rättsläget. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vissa insatser för att öka den legala användningen av upphovsrättsskyddade verk

Under åren 2016–2019 hade Patent- och registreringsverket (PRV) i uppdrag att bl.a. öka allmänhetens kunskap för att minska intrången och öka intresset för lagliga distributionstjänster. I uppdraget ingick också att utreda olika insatser som kunde göra det lättare för konsumenter och andra användare att lagligt ta del av digitalt tillgängligt material med rättighetshavarnas samtycke, vilket bl.a. resulterade i initiativet ”Streama lagligt” (Dnr N2016/02167/IF och N2017/04031/IFK). Regeringskansliet uppger att detta är satsningar som PRV nu tar vidare inom ramen för sin ordinarie verksamhet.

Det kan även nämnas att Statens medieråd enligt myndighetens regleringsbrev för 2020 har i uppdrag att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare samt att informera dem om upphovsrättsliga rättigheter och skyldigheter för att uppmuntra legal användning av upphovsrättsligt skyddade verk.

Portabilitet

Våren 2018 fick konsumenter ökade möjligheter att använda streamningstjänster för bl.a. sport, film och tv när de är på resa i EU. Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1128 av den 14 juni 2017 om gränsöverskridande portabilitet för innehållstjänster online på den inre marknaden säkerställs att abonnenter av portabla innehållstjänster online som tillhandahålls lagligen i deras hemmedlemsstat kan få tillgång till och använda dessa tjänster under tillfälliga vistelser i andra medlemsstater än sina hemländer.

Det civilrättsliga sanktionsdirektivet

Det civilrättsliga sanktionsdirektivet (även kallat Ipreddirektivet) syftar till att närma medlemsstaternas lagstiftning till varandra när det gäller att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter, för att på så sätt uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden. I februari 2009 beslutade riksdagen att anta de lagändringar som följer av direktivet (prop. 2008/09:67, bet. 2008/09:NU11). Lagändringarna trädde i

kraft den 1 april 2009 och innebar bl.a. att domstolarna fick möjlighet att ålägga vissa aktörer att ge rättighetshavare information om intrångsgörande varors och tjänsters ursprung och distributionsnät (s.k. informationsföreläggande). Genom att man införde ett informationsföreläggande skapades en möjlighet för domstolarna att ålägga en internetleverantör att ge rättighetshavaren information om vilka som har de abonnemang som har använts för att begå intrång via internet.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet pågår inte något arbete med att ändra den lagstiftning som har genomförts i svensk rätt med anledning av Ipreddirektivet och för närvarande finns det inte något som talar för att direktivet skulle öppnas upp på nytt på EU-nivå.

Motionsyrkanden om att riva upp Ipreddirektivet har avstyrkts av ett enhälligt utskott vid flera tillfällen, senast våren 2019 (bet. 2018/19:NU16). Utskottet anförde vid detta tillfälle bl.a. att det inte fanns något skäl till ett riksdagsuttalande eftersom det inte var aktuellt att öppna upp direktivet för omförhandling.

Skydd för urfolks traditionella kunskap och uttryck

Enligt uppgifter från Regeringskansliet deltar Sverige i FN:s immaterialrättsorgan Wipos (World Intellectual Property Organization) mellanstatliga kommitté IGC (Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources, Traditional Knowledge and Folklore). I kommittén diskuteras frågor om skydd för bl.a. urfolks traditionella kunskap och uttryck. Enligt det nu gällande mandatet är slutmålet för förhandlingarna i kommittén att ett eller flera rättsliga instrument tas fram till skydd för genetiska resurser, traditionell kunskap eller folklöre. Inför förhandlingarna i kommittén koordineras en gemensam EU-position, vilken enligt Regeringskansliet i många delar sammanfaller med Sveriges position. I förhandlingarna verkar Sverige bl.a. för att ett skydd för traditionell kunskap och traditionella uttryck ska vara evidensbaserat och värna om en rik publik domän, så att kunskaps- och kulturutbyten inom och mellan samhällen inte hämmas, t.ex. genom mekanismer som låser in kunskap och kulturyttringar på obegränsad tid.

Lagändringar till följd av ändringar i EU:s varumärkesförordning

Våren 2016 antog riksdagen regeringens förslag till lagändringar till följd av ändringar i EU:s varumärkesförordning (prop. 2015/16:123, bet. 2015/16:NU18). Lagändringarna innebär att det blev möjligt för tullmyndigheten att ingripa mot misstänkta varumärkesförfalskningar i vissa fall, även om förfalskningarna inte ska släppas ut på EU:s marknad (s.k. transit-situationer). I ett sådant fall har innehavaren av EU-varumärket en viss kortare tid på sig att väcka talan om intrång i varumärket vid den domstol som prövar varumärkesintrång (medlemsstatens domstol för EU-varumärken). Ändringarna innebär också att det i en sådan process inte längre är varumärkeshavaren som har bevisbördan för vilken marknad som varorna är avsedda att

marknadsföras och säljas på. Det är i stället den misstänkta intrångsgöraren som ska bevisa att varumärkeshavaren inte kan hindra att varorna släpps ut på marknaden i det andra landet. Om han eller hon misslyckas med att bevisa detta, blir följden att varorna anses utgöra intrång i EU-varumärket.

En effekt av att varumärkesförfalskade varor i transitsituationer kan utgöra intrång i ett EU-varumärke är att varumärkeshavaren kan begära att varorna förstörs, vilket anges vara den största vinsten med regleringen. Varumärkeshavaren har också en möjlighet att begära andra typer av civilrättsliga sanktioner på grund av intrånget, t.ex. skadestånd.

Vissa övriga åtgärder för att motverka immaterialrättsintrång

Enligt uppgift från Regeringskansliet har åtgärder vidtagits för att förbättra, förenkla och effektivisera det straffrättsliga samarbetet över gränserna i EU. Sedan den 1 december 2017 finns lagstiftning på plats som underlättar bevisinhämtning mellan EU:s medlemsstater i brottmålsprocesser (genom användandet av en s.k. europeisk utredningsorder). I december 2018 respektive mars 2019 ställde sig Sverige bakom rådets överenskommelse om allmän inriktning när det gäller två nya rättsakter som syftar till att förbättra det straffrättsliga samarbetet över gränserna (förordningen om tillgång till e-bevisning inom EU och direktivet om utseende av representant för utlämnande av e-bevisning). Rättsakterna innehåller bestämmelser som ger de brottsbekämpande myndigheterna inom EU effektivare och mer ändamålsenliga verktyg för att begära ut elektroniska uppgifter direkt från tjänsteleverantörer eller deras representanter i andra medlemsstater. I det avseendet är förslagen helt nya i sitt slag och avviker från den traditionella ordningen för internationellt straffrättsligt samarbete som alltid sker mellan behöriga myndigheter i medlemsstaterna. Förhandlingar mellan Europaparlamentet och kommissionen rörande de två nya rättsakterna förväntas komma igång under året.

Vidare kan nämnas att EU-kommissionen vidtar åtgärder i förhållande till tredje länder som har ett svagare immaterialrättsligt skydd med syftet att minska intrången och uppnå ökad respekt för immateriella rättigheter. Inom ramen för det arbetet ingår bl.a. att vid förhandling av handelsavtal inkludera ambitiösa immaterialrättsavsnitt, att utbilda tullpersonal, poliser och domare samt att genomföra informationsinsatser. Kommissionen arbetar även inom EU med åtgärder för att förhindra immaterialrättsintrång. Exempelvis har man slutit samarbetsavtal med plattformar för att de ska vara med och förhindra immaterialrättsintrång. Regeringskansliet anger att regeringen står bakom detta arbete.

Under åren 2016–2019 hade PRV i uppdrag att bl.a. informera företag och allmänhet om piratmarknadens baksidor i syfte att minska tillgången till och efterfrågan på immaterialrättsligt förfalskade produkter (dnr N2016/02167/IF och N2017/04031/IFK). Delar av uppdraget genomfördes tillsammans med det s.k. Myndighetsnätverket och resultaten tas nu enligt uppgift från Regeringskansliet vidare inom ramen för PRV:s ordinarie verksamhet.

Förfalskningars och piratkopieringens påverkan på den svenska ekonomin

Våren 2019 presenterade OECD rapporten Förfalskning och piratkopiering och den svenska ekonomin – säkerställande att ”Made in Sweden” alltid är det. I rapporten uppskattas både effekterna av import av piratkopierade produkter till Sverige och effekterna av den globala handeln med piratkopierade produkter där innehavarna av de immateriella rättigheterna är i grunden svenska företag. Det är första gången som konsekvenserna av förfalskning och piratkopiering för just Sverige och svenska företag har undersökts. Rapporten togs fram på uppdrag av PRV.

De beräkningar som har gjorts i rapporten utgår från 2016, vilket är det senaste år som statistik har tillgängliggjorts från världens alla tullmyndigheter. Av rapporten framgår bl.a. följande:

- Totalt omsätter piratkopiering av svenska produkter mer än 28 miljarder kronor årligen (detta motsvarar 2 procent av den totala försäljningen av svensktillverkade varor).
- Sverige går miste om mer än 7 miljarder kronor per år i förlorade skatteintäkter (moms, bolagsskatt, inkomstskatt och sociala avgifter).
- År 2016 försvann minst 7 100 arbetstillfällen i Sverige på grund av piratkopiering.
- Varje år förlorar svenska företag 17,1 miljarder kronor på piratkopiering
- Importen till Sverige av piratkopierade varor uppgår till 18,3 miljarder kronor.
- Cirka 50 procent av alla de piratkopierade varor som importerades till Sverige 2016 köptes av konsumenter som trodde att de köpte äkta produkter.
- Piratkopierade varor som köps av konsumenter i god tro uppskattas till 4,5 miljarder kronor per år.
- Av alla bilreservdelar som säljs i Sverige beräknas 20 procent vara förfalskningar.
- Av all den parfym och kosmetika som säljs i Sverige beräknas 55 procent vara förfalskningar.

Rapporten finns tillgänglig online bl.a. på PRV:s webbplats.

När det gäller vilket ansvar som ska läggas på konsumenter vid köp av intrångsgörande varor har delvis olika lösningar valts inom EU. Enligt uppgift från Regeringskansliet pågår för närvarande inte något arbete för att göra det straffbart för konsumenter att köpa intrångsgörande produkter för privat bruk. Det har ansetts mer effektivt att ingripa mot de som tillverkar, importerar eller säljer varorna.

I detta sammanhang kan nämnas att ett enigt utskott våren 2019 avstyrkte ett motionsyrkande om att köp och vidareförsäljning av falska produkter bör kriminaliseras (bet. 2018/19:NU16). Utskottet hänvisade till pågående arbete. Riksdagen beslutade såsom utskottet föreslog.

Mål om patentintrång

I mål om patentintrång är det normalt enskilda som tvistar inom ramen för en civilprocess. Patentintrång kan dock även behandlas inom ramen för en straffprocess där den som uppsåtligen eller av oaktsamhet har begått ett patentintrång kan dömas till böter eller fängelse. En förutsättning för att en åklagare ska väcka åtal för brottet är att målsäganden gör en åtalsanmälan och att åtal motiveras från allmän synpunkt (57 § patentlagen).

Hösten 2016 inrättades två specialdomstolar (Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen) som ska handlägga i princip samtliga landets immaterialrättsliga, konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga mål och ärenden. Avsikten med domstolarna är att öka kvaliteten i dömandet och att uppnå en effektivare rättsprocess för immaterialrättsmålen. I betänkandet Ett enhetligt patentskydd i EU (bet. 2013/14:NU21) framhöll utskottet att det enhetliga patentsystemet kommer att innebära att sökande enklare, snabbare och billigare kan få patentskydd med stor utbredning. En patenthavare som vill försvara sitt patent kommer i det nya systemet att kunna väcka talan i en enda domstol i stället för att som i dag behöva göra det i olika länder. För patenthavarna innebär det en ökad förutsebarhet och minskade kostnader.

I den proposition som utskottet behandlar i detta betänkande föreslår regeringen bl.a. att åtalsprövningsreglerna i de immaterialrättsliga lagarna ska ensas så att åklagare får väcka allmänt åtal för brott när det är motiverat från allmän synpunkt. För patentintrångens del innebär det att kraven för att väcka allmänt åtal sänks något i förhållande till vad som hittills krävts (dels en målsägandeangivelse, dels att åtalet av särskilda skäl motiveras från allmän synpunkt). Som redovisats i det föregående föreslås lagändringarna träda i kraft den 1 september 2020.

Enligt uppgift från Regeringskansliet finns det indikationer på förkortade handläggningstider för immaterialrättsliga mål. Patent- och marknadsdomstolens egna uppgifter visar bl.a. på att antalet inneliggande patentmål som är äldre än två år har minskat från 29 till 11 procent sedan domstolsreformen trädde i kraft samt att 75 procent av de allmänna immaterialrättsliga tvistemålen numera avgörs inom 10,7 månader. Motsvarande siffra från Stockholms tingsrätt innan domstolsreformen genomfördes var ett och ett halvt år. Av Sveriges Domstolars årsredovisning för 2019 framgår vidare att Patent- och marknadsdomstolen under såväl 2017 och 2018 som 2019 avgjorde fler immaterialrättsliga mål och ärenden än vad som inkommit.

Regeringskansliet uppger även att regeringen arbetar på EU-nivå för att i detta sammanhang skapa bättre förutsättningar för små och medelstora företag, bl.a. inom ramen för det enhetliga europeiska patentsystemet. Fokus för arbetet anges vara att skapa en snabb och effektiv domstolsprocess inte minst för små aktörer.

Våren 2019 avstyrkte utskottet identiska motionsyrkanden som de här aktuella om att tillsätta en utredning om i vilken omfattning svenska patent blir föremål för intrång i andra länder, om villkoren för att åklagare ska kunna

väcka straffrättsligt åtal för patentintrång och om att se över tider och kostnader för civilrättsliga mål om patent (bet. 2018/19:NU16). Utskottet hänvisade då bl.a. till tidigare utredningar och pågående arbete. Moderaternas företrädare i utskottet reserverade sig mot utskottets förslag till beslut.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill först och främst framhålla att de immaterialrättsliga skydden skapar viktiga förutsättningar för att tillgängliggöra de kommersiella värdena av forskning och innovation. Väl fungerande immaterialrättsliga skydd är därför mycket betydelsefulla för svenska företags konkurrenskraft och tillväxtpotentialer. I det följande tar utskottet ställning till en rad olika förslag inom immaterialrättens område. När det först gäller upphovsrätt förespråkas i motion 2019/20:392 (SD) olika åtgärder för att övergripande stärka och modernisera det upphovsrättsliga regelverket. I motionen förordas även ett tillkännagivande om att vidgade inskränkningar i upphovsrätten bör utredas. Utskottet vill av denna anledning åter påminna om att EU antog ett nytt upphovsrättsdirektiv i april 2019 för att åstadkomma en modernisering av det upphovsrättsliga ramverket. Avsikten med de nya reglerna är att säkerställa skyddet för upphovsmän och konstnärer, samtidigt som det ska skapa nya möjligheter att få tillgång till och dela upphovsrättsskyddat innehåll på internet i hela EU. Det kan även nämnas att det i direktivet finns nya obligatoriska inskränkningar i upphovsrätten till förmån för forskning, utbildning och bevarande av kulturarvet. Direktivet ska nu genomföras i medlemsstaternas nationella lagstiftningar. När det gäller det svenska genomförandearbetet berörs detta i motion 2019/20:3263 (C). Där anföras att genomförandet bör ske med utgångspunkt i att yttrandefriheten på internet säkerställs. Som nämnts i det föregående har ett omfattande arbete med att genomföra direktivet i svensk rätt påbörjats inom Regeringskansliet och utskottet noterar att många intressenter deltar i arbetet. Utskottet är därmed inte berett att förorda några tillkännagivanden såsom föreslås i de nämnda motionerna.

I motion 2019/20:392 (SD) förordas vidare ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda huruvida skyddstiderna för upphovsrättsskyddat material kan förkortas. I Sverige gäller upphovsrätten så länge upphovspersonen lever och i 70 år därefter. Utskottet har vid tidigare tillfällen avstyrkt liknande förslag och framhållit att denna bestämmelse har sin grund i EU-rätten och att det inte finns förutsättningar för Sverige att ändra reglerna. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avser inte att förorda något dylikt tillkännagivande.

I nyssnämnda motion finns även förslag som rör åtgärder för att underlätta legalt tillgängliggörande av upphovsrättsskyddade verk. I motionen betonas branschens ansvar och att goda förutsättningar för lagliga alternativ måste finnas. Här vill utskottet först framhålla att det sedan tidigare är klarlagt att det inte är tillåtet att tillhandahålla upphovsrättsskyddat material för streamning

utan tillstånd. Därutöver kan utskottet konstatera att den svenska upphovsrättslagstiftningen på detta område grundar sig på EU-gemensamma regler. Som framgår av det föregående skulle en lagändring som gör att upphovsrättslagen inte längre överensstämmer med EU-rätten riskera att begränsa möjligheterna för svenska domstolar att i framtiden beakta praxis från EU-domstolen. Utskottet vill i sammanhanget även framhålla att problematiken med streamning från olovlig källa måste angripas från flera olika håll. Här kan exempelvis nämnas att PRV i sin verksamhet tar med sig erfarenheter från det tidigare uppdraget att genomföra informationssatsningar för att minska intrången och främja lagliga alternativ, liksom att internetleverantörer under vissa förutsättningar kan åläggas att blockera sina kunders tillgång till sajter som olovligen tillhandahåller upphovsrättsskyddat material. Utskottet kan dessutom konstatera att nya regler som ökar konsumenternas tillgång till lagliga streamningstjänster under tillfälliga vistelser i andra EU-länder trädde i kraft 2018. Det gör lagliga innehållstjänster mer attraktiva utan att för den skull urholka territorialprincipen. Utskottet vill avslutningsvis understryka vikten av ett gott företagsklimat som bidrar till att marknaden för lagliga streamningstjänster ska kunna växa. Utskottet är därmed inte berett att förorda något tillkännagivande i linje med det som föreslås i den aktuella motionen.

När det gäller det som framförs i motion 2019/20:2414 (M) om att skapa ett system för registrering av upphovsrättsskyddat material vill utskottet framhålla att principen om formlost skydd är helt central inom upphovsrätten och har sin grund i Bernkonventionen. Utskottet har som redovisats avstyrkt identiska motionsyrkanden vid tidigare tillfällen och då bl.a. framhållit att lagstiftning om t.ex. registreringskrav eller liknande för skydd mot denna bakgrund inte är möjlig. Detsamma gäller för krav på registrering för handel med upphovsrätt. Utskottet vill dock framhålla att det inte finns något som hindrar att marknaden utvecklar affärsmodeller där t.ex. upphovsrätt registreras för att underlätta handel med immateriella rättigheter m.m. Utskottet vidhåller sin uppfattning att det saknas rättsliga förutsättningar att genomföra de förslag som framförs i den nämnda motionen.

I motion 2019/20:1560 (M) förespråkas att regeringen i samråd med upphovsmännen och branschorganisationerna ser över möjligheten att ta fram ett nytt system för privatkopieringsersättning där kostnader inte läggs på lagringsmediet. Som redovisats tillkännagav riksdagen våren 2018 – på förslag av ett enigt utskott – att det finns ett behov av att ersätta det svenska regelverket för privatkopieringsersättning med ett mer ändamålsenligt system som genererar en rimlig ersättning till upphovsmännen för den privatkopiering som faktiskt förekommer. Enligt tillkännagivandet bör regeringen tillsätta en utredning med en sådan inriktning, där möjligheten att införa ett system där staten har det övergripande ansvaret särskilt bör beaktas. Tillkännagivandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och utskottet ser därmed ingen anledning att på nytt förorda att riksdagen uttalar sig med anledning av reglerna om privatkopieringsersättning.

I motionerna 2019/20:684 (SD) och 2019/20:1768 (C) framförs att upphovsrättslagen behöver moderniseras och bli teknikneutral så att bilder på offentlig konst fritt kan delas online utan restriktioner. Sådan argumentation har, såvitt utskottet förstår, sin bakgrund i olika domstolsavgöranden som pekar i motsatt riktning. Utskottet har som redovisats avstyrkt identiska motionsyrkanden vid tidigare tillfällen men vill åter framhålla att Högsta domstolen i en dom slagit fast att rätten att fritt avbilda upphovsrättsligt skyddade konstverk på offentlig plats inte innefattar en rätt för en ideell organisation att även publicera sådana avbildningar digitalt i en databas. Patent- och marknadsdomstolen har därefter i en dom uttalat att inte heller privatpersoner har rätt att publicera bilder av upphovsrättsligt skyddade konstverk på offentlig plats. Den sistnämnda domen är dock ett underrättsavgörande med ett begränsat prejudikatvärde, och utskottet avser inte att förorda några tillkännagivanden i linje med vad motionärerna föreslår.

När det gäller frågan om att riva upp det civilrättsliga sanktionsdirektivet, vilket förespråkas i motion 2019/20:3150 (SD), vill utskottet framföra att det inte pågår något arbete med denna inriktning på EU-nivå. Utskottet har mot denna bakgrund avstyrkt identiska yrkanden tidigare och ser inte heller denna gång några skäl att förorda ett riksdagsuttalande i frågan.

I motion 2019/20:693 (KD) förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheterna att stärka samernas immateriella rättigheter till deras eget kulturarv. Enligt uppgifter från Regeringskansliet behandlas denna typ av frågor inom ramen för FN:s immaterialrättsorgans (World Intellectual Property Organization, Wipo) mellanstatliga kommitté Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources, Traditional Knowledge and Folklore (IGC). Sverige deltar i arbetet och slutmålet uppges vara att ett eller flera rättsliga instrument ska tas fram till skydd för genetiska resurser, traditionell kunskap eller folklöre. Arbetet bör enligt utskottets uppfattning inte föregripas av att riksdagen uttalar sig i frågan.

Förslag som rör varumärkesrätt och piratkopierade varor framförs i motion 2019/20:1699 (SD). Hållningen är att den svenska lagstiftningen bör skärpas på flera områden för att motverka piratkopiering. Som redovisats har utskottet tidigare avstyrkt liknande motionsyrkanden bl.a. mot bakgrund av att riksdagen våren 2016 antog ett förslag som gör det möjligt för Tullverket att ingripa mot misstänkta varumärkesförfalskningar i vissa fall, och av kunskaps-höjande insatser från t.ex. PRV. Utskottet noterar även att det pågår arbete inom EU för att motverka immaterialrättsintrång såväl inom unionen som i förhållande till tredje länder. Något riksdagsuttalande är därmed inte nödvändigt.

I motion 2019/20:2677 (M) föreslås tillkännagivanden dels om att det bör utredas i vilken omfattning svenska patent blir föremål för intrång i andra länder, dels om att villkoren för att åklagare ska kunna väcka straffrättsligt åtal för patentintrång ska ses över och dels om att processtiderna och kostnaderna i civilrättsliga mål om patent behöver ses över. När det gäller det första förslaget har utskottet, som redovisats, behandlat liknande yrkanden vid

tidigare tillfällen. Utskottet vill åter peka på att detta är en del av det arbete som Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter utför. Observatoriet samlar information och statistik om immaterialrättsintrång för att bl.a. studera effekterna av intrång. Utskottet noterar även att OECD, på uppdrag av PRV, under våren 2019 presenterade en rapport om dels effekterna av import av piratkopierade produkter till Sverige, dels effekterna av den globala handeln med piratkopierade produkter där innehavaren av de immateriella rättigheterna är ett i grunden svenskt företag. Utskottet vill utöver detta framhålla att det enhetliga europeiska patentsystemet kommer att innebära ökade möjligheter att framöver samla in statistik om konstaterade intrång i enhetliga patent.

När det gäller förslaget om en ändring av åtalsprövningsreglerna kan utskottet konstatera att förslagen i den proposition som utskottet i det föregående ställt sig bakom innebär att åtalsprövningsreglerna i de immaterialrättsliga lagarna ändras så att åklagare får väcka allmänt åtal för brott när det är motiverat från allmän synpunkt. För patentinträngens del innebär det att kraven för att väcka allmänt åtal sänks något i förhållande till vad som hittills krävts.

När det vidare gäller processtider och kostnader i civilrättsliga mål om patent vill utskottet påminna om att det har genomförts förändringar som enligt utskottets uppfattning bör leda till att handläggningstiderna förkortas och processkostnaderna minskar. Som redovisats är detta något som utskottet även tidigare framfört. Det förtjänar dock att åter nämnas att det t.ex. har inrättats särskilda patent- och marknadsdomstolar som innebär ökad förutsebarhet och minskade kostnader för patenthavarna.

De ovannämnda förslagen i motion 2019/20:2677 (M) bör av de anförda anledningarna således inte motivera några tillkännagivanden från riksdagens sida.

Sammanfattningsvis avstyrker utskottet samtliga nämnda motioner i berörda delar.

Reservationer

1. Övrigt om sanktioner på immaterialrättens område, punkt 2 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3595 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi kan inledningsvis konstatera att det i regeringens proposition – vilken vi ställt oss bakom i det föregående – föreslås att straffskalorna för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång skärps genom att särskilda straffskalor för uppsåtliga grova brott införs i samtliga immaterialrättsliga lagar. Lagstiftningen som rör immaterialrätt är viktig, inte minst för att skydda kreatörers och företags rättigheter till sin egendom. Vi delar uppfattningen att det vuxit fram en storskalig och industriell intrångsverksamhet som hotar dessa rättigheter. Det faktum att det inom de nuvarande straffskalorna i immaterialrätten inte finns tillräcklig spännvidd för att beakta samtliga omständigheter innebär enligt vår mening att det finns anledning att revidera immaterialrätten såsom regeringen nu föreslår. Vi vill dock i detta sammanhang uttrycka vår oro för hur den nya lagstiftningen framöver kommer att tillämpas i förhållande till t.ex. fildelning som utförts av enskilda individer. För att undvika att reglerna i praktiken kommer att leda till att enskilda jagas i stället för att omfattande organiserad brottslig verksamhet bekämpas anser vi att den nu skärpta lagstiftningen bör utvärderas tre år efter att den trätt ikraft. Detta är något som vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Utöver detta vill vi på ett övergripande plan framhålla att straffrättsliga avvägningar när det gäller påföljder måste härledas ur principerna om proportionalitet och ekvivalens. Det är viktigt att den övergripande systematiken i straffrätten har en noga avvägd balans och att den är i samklang med det allmänna rättsmedvetandet. Vi kan konstatera att den reviderade straffskalan i den nya föreslagna lagstiftningen, särskilt när det gäller det maximala straffet för immaterialrättsintrång motsvarar påföljderna för allvarliga sexualbrott. De punkthöjningar av påföljder som gjorts i olika delar av straffrätten över en

längre tid har medfört att det straffrättsliga systemet inte längre följer de nämnda principerna. Vi anser därför att det är nödvändigt att regeringen tar ett samlat grepp om straffrätten där de straffrättsliga bestämmelserna i immaterialrätten ingår. De nu reviderade straffskalorna i immaterialrätten bör därför åter ses över för att i ett större sammanhang tillgodose principerna om proportionalitet och ekvivalens. Det sistnämnda är också något som vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Med det anförda tillstyrks härmed motion 2019/20:3595 (SD).

2. Revidering av EU:s nya upphovsrättsdirektiv, punkt 3 (S, V, MP)

av Helene Hellmark Knutsson (S), Lorena Delgado Varas (V), Joakim Sandell (S), Isak From (S), Ida Karkiainen (S), Olle Thorell (S) och Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:392 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 5 och

2019/20:2677 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

Våren 2019 antog EU ett nytt upphovsrättsdirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG). Syftet med direktivet är att modernisera EU-lagstiftningen om upphovsrätt bl.a. för att den digitala inre marknaden ska kunna utvecklas. Reglerna avser att säkerställa skyddet för upphovsmän och konstnärer samtidigt som det skapas nya möjligheter att få tillgång till och dela upphovsrätts-skyddat innehåll på internet i hela EU. Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser som rör dels rättigheter för pressutgivare för onlineanvändning, dels plattformars rätt att dela innehåll online. I motionerna 2019/20:392 (SD) och 2019/20:2677 (M) anförs att upphovsrättsdirektivet bör revideras och att dessa bestämmelser, vilka i den sistnämnda motionen benämns som länkskatt och uppladdningsfilter, bör avskaffas. I den förstnämnda motionen anförs även att dessa regler riskerar att hämma spridning av information, satir och kultur på ett sätt som går utöver vad som är skäligt utifrån intresset av en fri debatt och åsiktsbildning.

Som framgår av det föregående finns åsiktsskillnader mellan företrädarna för olika partier i riksdagen, och för den delen även utskottet, när det gäller huruvida bestämmelserna i det nya upphovsrättsdirektivet är ändamålsenligt utformade och om direktivet kommer att leda till en nödvändig modernisering

av det upphovsrättsliga regelverket. Vi kan dock inte annat än att konstatera att förhandlingarna i EU är avslutade, direktivet är antaget och att reglerna ska vara genomförda i nationell lagstiftning senast två år efter att direktivet trädde i kraft. Som redovisats pågår för närvarande ett omfattande genomförande-arbete inom Regeringskansliet där många intressenter har bjudits in för att delta. Vi noterar avslutningsvis att direktivet innehåller bestämmelser om att EU-kommissionen senast den 7 juni 2026 ska genomföra en översyn av direktivet och lägga fram en rapport för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks de nämnda motionerna i berörda delar.

3. Övriga immaterialrättsliga frågor, punkt 4 (M, L)

av Arman Teimouri (L), Helena Antoni (M), Lotta Finstorp (M) och Hans Wallmark (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2677 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 16–18 och avslår motionerna

2019/20:392 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1–4,

2019/20:684 av Michael Rubbestad (SD),

2019/20:693 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 6,

2019/20:1560 av Jan R Andersson (M),

2019/20:1699 av Johnny Skalin (SD),

2019/20:1768 av Rickard Nordin och Peter Helander (båda C),

2019/20:2414 av Sofia Westergren och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1 och 2,

2019/20:3150 av Markus Wiechel (SD) och

2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Inledningsvis vill vi framhålla att stärkta förutsättningar för att värna immateriella rättigheter är en prioriterad fråga för oss i den politik för företagande och innovationer som vi vill driva. Ett starkt skydd för immateriella rättigheter är avgörande för Sveriges växande och välfärdsskapande företag.

Möjligheten till starka patent är enligt vår mening en viktig byggsten för företagsamhet och entreprenörskap. Att få ett skydd för en innovation eller för resultatet av ett utvecklingsarbete är avgörande för att företag ska kunna ta

produkten eller tjänsten vidare för att senare kommersialisera den. Vi vet samtidigt att patentintrång påverkar svenska patenthavare negativt, och för att få en tydligare bild av hur det verkligen ser ut anser vi att det bör utredas i vilken omfattning svenska patent blir föremål för intrång i andra länder. Vi menar också att det måste bli lättare för åklagare att väcka straffrättsligt åtal för patentintrång och att villkoren för detta bör ses över. Avslutningsvis vill vi peka på en omständighet som gör det svårt för patenthavare att värna sina patent, nämligen de höga kostnader som är förknippade med civilrättsliga patenttvister. Vi anser därför att ledtider och kostnader i sådana mål behöver ses över. En sådan översyn bör syfta till att processkostnaderna hålls nere samtidigt som den enskilda rättighetshavarens ställning stärks i förhållande till kapitalstarka företag som begår patentintrång.

Vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom det anförda och tillkännage det för regeringen. Därmed tillstyrks motion 2019/20:2677 (M) i berörda delar. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

4. Övriga immaterialrättsliga frågor, punkt 4 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:392 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1–4 och
avslår motionerna
2019/20:684 av Michael Rubbestad (SD),
2019/20:693 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 6,
2019/20:1560 av Jan R Andersson (M),
2019/20:1699 av Johnny Skalin (SD),
2019/20:1768 av Rickard Nordin och Peter Helander (båda C),
2019/20:2414 av Sofia Westergren och Sten Bergheden (båda M) yrkandena
1 och 2,
2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 16–18,
2019/20:3150 av Markus Wiechel (SD) och
2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Immateriella värden har i takt med den tekniska utvecklingen och informationssamhällets mognad kommit att bli en alltmer betydelsefull del av sam-

hållsekonomin. Samtidigt har utvecklingen inneburit att teknik och information sprids, konsumeras och förbrukas snabbare än tidigare. Digital teknik och internet har kommit att ta platsen som den primära plattformen såväl för den demokratiska debatten och spridningen av information och nyheter, som för konsumtionen av kultur och underhållning. Det upphovsrättsliga regelverket bygger dock fortfarande i stora delar på den ordning som tillkom när tryckpresstekniken var den gängse plattformen för informationsspridning.

Vi kan konstatera att ett nytt upphovsrättsdirektiv antogs inom EU 2019 med syftet att stärka den digitala inre marknaden och skapa förutsättningar för innovation, kreativitet och investeringar. Som vi framfört i det föregående menar vi att direktivet – så som det ser ut i dag – med stor sannolikhet kommer att skapa betydligt fler problem än vad det löser.

Upphovsrätten behöver reformeras och anpassas till hur det digitala samhället i dag fungerar i praktiken där delning av information och bilder och annan typ av upphovsrättsskyddat material är något vardagligt och där skillnaden mellan konsumenter och skapare har börjat suddas ut. Vi menar att den upphovsrättsliga lagstiftningen därför behöver moderniseras med inriktningen att skapa en god balans utifrån vad som i dagens samhälle är rimligt. Detta blir tydligt när i princip alla människor i dagens samhälle kan vara kreatörer, författare och informationsförmedlare – ständigt uppkopplade i sina dubbla roller som skapare och konsumenter av det organiska informationsmolnet. Att framställa och publicera bilder, att sprida vidare information på bloggar och sociala medier och att publicera texter av varierande verkshöjd för en potentiellt global publik är en naturlig del av vardagen för många och präglar hur människor interagerar på internet i det moderna samhället. Vi vill därför påpeka att sådana beteendemönster passar dåligt med dagens upphovsrättsliga regelverk där den som sprider vidare en bild, text eller artikel på sociala medier mycket väl kan begå upphovsrättsintrång om upphovsmannens medgivande saknas.

Vi vill vidare peka på att upphovsrätten – som den ser ut i dag – är dåligt anpassad för utveckling av nya tjänster inom t.ex. bearbetning och förädling av stora informationsmängder samt inom artificiell intelligens. Inom dessa områden finns en enorm tillväxtpotential som tyvärr begränsas av tveksamheter om hur sådana tjänster förhåller sig till upphovsrätten.

Vi vill även framhålla att de inskränkningar som finns i upphovsrätten i dag grundar sig i omoderna förhållanden för hur information används och sprids och behöver anpassas efter det moderna samhället. I dag är inskränkningar möjliga t.ex. när det gäller framställning av tillfälliga exemplar av ett verk i en teknisk process, för privatkopiering och för undervisningsändamål. Det är också möjligt med undantag från upphovsrätten för att citera utifrån vad som överensstämmer med god sed. Citaträtten gäller dock inte bildmedier. Det är enligt vår mening nödvändigt att lagstiftaren verkar för att införa mer flexibla inskränkningar i upphovsrätten utifrån vad som är skäligt med hänsyn till samhällets utveckling, intresset av att nya informationstjänster ska kunna utvecklas och vad som i övrigt kan anses brukligt i samhället. Vi menar att det

t.ex. innebär att rätten att använda upphovsrättsskyddade alster i satir, opinionsbildning och samhällskritik särskilt bör bejakas. Citaträtten bör därtill vidgas så att den även tillåter legitimt användande av framställningar i bildmaterial. I ett sådant sammanhang bör man särskilt dra lärdom av hur andra länder i västvärlden valt att utforma flexibla inskränkningar i upphovsrätten, t.ex. den amerikanska modellen för s.k. fair use.

Vi vill vidare framhålla att en oinskränkt ensamrätt till tankegodts inte är självklar och att upphovsrätt inte rakt av kan jämföras med äganderätt. En väsentlig skillnad från äganderätt är att upphovsrätten inte är evig, och huvudregeln i gällande rätt är att upphovsrätten löper ut 70 år efter upphovsmannens fränfalle. I praktiken innebär det att ett verk oftast är skyddat från fri användning i mer än ett århundrade efter att det skapats. Långa skyddstider kan innebära att allmänhetens respekt och förtroende för upphovsrätten undergrävs och att tillväxt- och utvecklingsintressen hämmas. Vi menar att detta inte är rimligt i dagens digitala värld och att det eventuellt bör krävas en aktiv åtgärd från upphovsmannen för att bevara ensamrätten till hans eller hennes verk efter att en viss tid förflutit.

Vi vill i sammanhanget vidare belysa behovet av goda möjligheter att utveckla nya legala tjänster för spridning av upphovsrättsskyddat material. Problematiken med piratkopiering och streamning av material från olovlig källa har länge varit omfattande och innebär förlorade intäkter för kreativa näringar, inte minst inom musik- och filmbranscherna. Vi ser dock att nya affärsmodeller under senare år vuxit fram som ger konsumenterna enkel och snabb tillgång till ett stort utbud av kultur och underhållning. Därmed minskar incitamenten att nyttja illegala tjänster. Med fullgoda alternativ till illegala tjänster som lever upp till konsumenternas förväntningar upprätthålls också den allmänna respekten för upphovsrätten. Vi menar att ett stort ansvar därmed vilar på branschen att utveckla nya och attraktiva affärsmodeller. Det förutsätter självklart att upphovsrättslagstiftningen också är utformad för att uppmuntra och underlätta framväxten av sådana affärsmodeller. I sammanhanget bör även system för licensiering av skyddade verk, särskilt när det gäller rörlig media, ses över för att en sådan utveckling ska bli verklighet.

Samtidigt vill vi påpeka att ett internationellt rättsligt samarbete är viktigt för att bekämpa storskaliga intrång och illegala tjänster vars affärsmodeller bygger på att olovligen tillhandahålla upphovsrättsskyddat material genom nedladdning eller streamning. I ett sådant arbete är det dock viktigt att öppenheten på internet värnas. Strävan att bekämpa upphovsrättsintrång får aldrig bli överordnad intresset av ett fortsatt öppet internet och enskildas tillgång till ett fritt informationsflöde. Sverige bör därför inom ramen för EU och internationella forum motverka en utveckling som innebär att internetplattformar och tillhandahållare av sociala medier åläggs ett övergripande tillsyns- och ersättningsansvar för vad enskilda användare publicerar. Som nämnts ovan måste också särskilt respekten för åsiktsyttringar och en fri opinionsbildning genom satir, referat och nyhetsförmedling värnas vid övervägandet av nya åtgärder mot upphovsrättsintrång.

Sammanfattningsvis menar vi att regeringen bör göra en översyn av det upphovsrättsliga regelverket för att bättre anpassa det till dagens förhållanden, och i övrigt verka för att underlätta legalt tillgängliggörande av upphovsrätts-skyddade verk. Arbetet bör bedrivas i enlighet med det vi nyss anför, vilket riksdagen enligt vår mening bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Vid ett sådant beslut får motion 2019/20:392 (SD) anses bli tillgodosedd i berörda delar och tillstyrks härmed i dessa delar. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

5. Övriga immaterialrättsliga frågor, punkt 4 (C)

av Peter Helander (C) och Per Lodenius (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 10 och
avslår motionerna
2019/20:392 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1–4,
2019/20:684 av Michael Rubbestad (SD),
2019/20:693 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 6,
2019/20:1560 av Jan R Andersson (M),
2019/20:1699 av Johnny Skalin (SD),
2019/20:1768 av Rickard Nordin och Peter Helander (båda C),
2019/20:2414 av Sofia Westergren och Sten Bergheden (båda M) yrkandena
1 och 2,
2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 16–18 och
2019/20:3150 av Markus Wiechel (SD).

Ställningstagande

Ett starkt skydd för immateriella rättigheter är avgörande för Sveriges växande och välfärdsskapande företag. En del av de immateriella skydden är upphovsrätten, som är grundläggande för att uppmuntra och stimulera kreativt skapande. Vi vill understryka att upphovsrätten måste värnas och respekteras även på internet. Därför är det viktigt att det finns en modern lagstiftning som på ett ändamålsenligt sätt kan hantera upphovsrätsfrågor på den digitala marknaden. Ett arbete med att ta fram ett nytt upphovsrättsligt ramverk pågick under lång tid inom EU vilket slutligen mynnade ut i att ett nytt upphovsrättsdirektiv antogs 2019. Tyvärr kan vi konstatera att det finns bestämmelser i direktivet som inte är väl avvägda och där balansen mellan olika viktiga intressen saknas. Det handlar främst om direktivets artiklar 15 och 17 (tidigare 11 och 13) som

vi menar hotar yttrandefriheten på internet. Ett ogenomtänkt genomförande av direktivet i medlemsstaterna riskerar att göra situationen än värre. Självfallet borde regeringen ha hanterat dessa frågor på ett bättre sätt när direktivet arbetades fram. Beklagligt nog antogs direktivet i strid med den svenska uppfattningen, och vi kan inte annat än att konstatera att det svenska genomförandearbetet har påbörjats. Vi vill dock framhålla att vi ser positivt på att många intressenter har bjudits in att medverka i genomförandeprocessen.

Mot bakgrund av de regler som inom ramen för denna process ska genomföras i svensk rätt anser vi att det är nödvändigt att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen påtalar vikten av att utgångspunkten för genomförandearbetet måste vara att bevara yttrandefriheten på internet och att denna utgångspunkt även ska få genomslag i lagstiftningen.

Vid ett sådant beslut från riksdagen får motion 2019/20:3263 (C) anses tillgodosedd i berörd del och tillstyrks härmed i denna del. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

Särskilt yttrande

Övrigt om sanktioner på immaterialrättens område, punkt 2 (V)

Lorena Delgado Varas (V) anför:

Jag har i det föregående ställt mig bakom utskottets ställningstaganden dels om att tillstyrka regeringens proposition, dels om att avstyrka motionsyrkanden som rör sanktioner på immaterialrättens område. Mot bakgrund av utskottets resonemang i den sistnämnda delen vill jag i detta särskilda yttrande dock tydliggöra min uppfattning.

Som framgår av det föregående har jag inget att invända mot propositionen utan anser att regeringens förslag i grunden är bra och att lagstiftningen har utformats för att vara funktionell. Jag vill särskilt framhålla att regeringen gjort en korrekt bedömning när den utformat förslagen så att lagändringarna tar sikte på grova uppsåtliga brott och inte oaktsamma gärningar, vilket den bakomliggande utredningen först föreslog. Jag vill samtidigt påpeka att det är viktigt att den föreslagna lagstiftningen får avsedd verkan och i förlängningen leder till att den stora organiserade intrångsverksamheten bekämpas. För att säkerställa detta menar jag att det finns ett behov av att följa upp den nya lagstiftningen och att riksdagen bör få möjlighet att utvärdera den efter lämplig tid. De nya reglerna träder ikraft först hösten 2020, och jag ser det inte som nödvändigt att i detta läge förorda något riksdagsuttalande i frågan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:149 Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485).
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306).
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (2010:1877).
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1653) om företagsnamn.

Följdmotionen

2019/20:3595 av Josef Fransson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den skärpta lagstiftningen gällande immaterialrättsintrång ska utvärderas tre år efter dess införande och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en revidering av straffvärdet för immaterialrättsliga brott utifrån principerna om proportionalitet och ekvivalens och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:392 av Josef Fransson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att modernisera upphovsrätten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vidgade inskränkningar i upphovsrätten och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda omfattningen av upphovsrättsliga skyddstider och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta legalt tillgängliggörande av upphovsrättskyddade verk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att avskaffa regler på upphovsrättsområdet som står i konflikt med intresset av ett fritt internet och en fri åsiktsbildning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:684 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera lagstiftningen så att fri spridning av offentlig konst möjliggörs och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:693 av Magnus Jacobsson (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se hur samernas gemensamma immateriella och kulturella rättigheter kan skyddas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1560 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en översyn av lagen om privatkopieringsersättning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1699 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att köp och vidareförsäljning av falska produkter bör kriminaliseras och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1768 av Rickard Nordin och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att legalisera digital publicering av utbildningar av konstverk som finns i det offentliga rummet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2414 av Sofia Westergren och Sten Bergheden (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en åtgärdsplan för att komma till rätta med bristande upphovsrättsregistrering av digitalt innehåll och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphovsrättsregistrering bör utföras under reglering av de svenska myndigheterna i likhet med befintlig företagsregistrering och handel med företagsaktier och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2677 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera EU:s upphovsrättslagstiftning och avskaffa länkskatt och uppladdningsfilter och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda i vilken omfattning svenska patent blir föremål för intrång i andra länder och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över villkoren för åklagare när det gäller att väcka straffrättsligt åtal för patentintrång och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över tider och kostnader i civilrättsliga mål om patent för att hålla nere processkostnader och därmed stärka den enskilda rättighetsinnehavaren och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3150 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta inom EU för att riva upp lagen om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om implementeringen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2019/790 och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett förslag om grovt upphovsrättsbrott bör läggas fram och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs att 53 och 59 §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som beträffande ett litterärt eller konstnärligt verk vidtar *åtgärder*, som innebär intrång i den till verket enligt 1 och 2 kap. knutna upphovsrätten eller som strider mot föreskrift enligt 41 § andra stycket eller mot 50 §, döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, till böter eller fängelse i högst två år.

Föreslagen lydelse

53 §¹

Den som beträffande ett litterärt eller konstnärligt verk vidtar *en åtgärd*, som innebär intrång i den till verket enligt 1 och 2 kap. knutna upphovsrätten eller som strider mot föreskrift enligt 41 § andra stycket eller mot 50 §, döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, *för upphovsrättsbrott* till böter eller fängelse i högst två år. *Detta gäller också om någon för in ett exemplar av ett verk till Sverige i syfte att sprida det till allmänheten, om exemplaret har framställts utomlands och motsvarande framställning här skulle ha varit straffbar enligt första meningen.*

Om brottet begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, döms för grovt upphovsrättsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har föregåtts av särskild planering,

2. har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form,

3. har varit av större omfattning, eller

¹ Senaste lydelse 2005:360.

4. annars har varit av särskilt farlig art.

Den som för sitt enskilda bruk kopierar ett datorprogram som är utgivet eller av vilket exemplar har överlåtit med upphovsmannens samtycke, *skall* inte dömas till ansvar, om förlagan för kopieringen inte används i näringsverksamhet eller offentlig verksamhet och han eller hon inte utnyttjar framställda exemplar av datorprogrammet för annat ändamål än sitt enskilda bruk. Den som för sitt enskilda bruk framställer exemplar i digital form av en offentliggjord sammanställning i digital form *skall* under de förutsättningar som nyss nämnts inte dömas till ansvar.

Vad som sägs i första stycket gäller också, om någon till Sverige för spridning till allmänheten för in exemplar av verk, där exemplaret framställts utomlands under sådana omständigheter att en sådan framställning här skulle ha varit straffbar enligt vad som sägs i det stycket.

Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 53 b § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

För försök eller förberedelse till brott som avses i första och tredje styckena döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Den som för sitt enskilda bruk kopierar ett datorprogram som är utgivet eller av vilket exemplar har överlåtit med upphovsmannens samtycke, *ska* inte dömas till ansvar, om förlagan för kopieringen inte används i näringsverksamhet eller offentlig verksamhet och han eller hon inte utnyttjar framställda exemplar av datorprogrammet för annat ändamål än sitt enskilda bruk. Den som för sitt enskilda bruk framställer exemplar i digital form av en offentliggjord sammanställning i digital form *ska* under de förutsättningar som nyss nämnts inte dömas till ansvar.

För försök eller förberedelse till upphovsrättsbrott eller grovt upphovsrättsbrott döms *det* till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

59 §²

Brott som avses i 57 b § andra stycket får åtalas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Brott i övrigt som avses i denna lag får åtalas av åklagare endast om målsägande anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i denna lag endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt.

Överträdelse av 3 § eller av föreskrift enligt 41 § andra stycket får alltid beivras av upphovsmannens efterlevande make, släktingar i rätt upp- och nedstigande led eller syskon.

² Senaste lydelse 2005:359.

Egendom som avses i 55 § får, om brott enligt denna lag skäligen kan antas föreligga, tas i beslag. I fråga om ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2020.

2 Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Härigenom föreskrivs att 57 § patentlagen (1967:837)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

57 §²

Gör någon intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och sker det uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, skall han eller hon dömas till böter eller fängelse i högst två år. Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 57 b § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

Den som gör intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, för patentbrott till böter eller fängelse i högst två år.

Om brottet begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, döms för grovt patentbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har föregåtts av särskild planering,

2. har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form,

3. har varit av större omfattning, eller

4. annars har varit av särskilt farlig art.

Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 57 b § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

För försök eller förberedelse till patentbrott eller grovt patentbrott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i *första eller andra stycket* endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal av

Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i *denna paragraf* endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt.

¹ Lagen omtryckt 1983:433.

² Senaste lydelse 2005:289.

särskilda skäl är *påkallat* från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2020.

3 Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

Härigenom föreskrivs att 35 § mönsterskyddslagen (1970:485) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Gör någon intrång i en mönsterrätt (mönsterintrång) och sker det uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, skall han eller hon dömas till böter eller fängelse i högst två år. Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 35 b § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i första eller andra stycket endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

Föreslagen lydelse

35 §¹

Den som gör intrång i en mönsterrätt (mönsterintrång) döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, för mönsterskyddsbrott till böter eller fängelse i högst två år.

Om brottet begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, döms för grovt mönsterskyddsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har föregåtts av särskild planering,

2. har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form,

3. har varit av större omfattning, eller

4. annars har varit av särskilt farlig art.

Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 35 b § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

För försök eller förberedelse till mönsterskyddsbrott eller grovt mönsterskyddsbrott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i denna paragraf endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt.

¹ Senaste lydelse 2005:291.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2020.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vidtar en åtgärd som innebär intrång i rätten enligt 2 § döms till böter eller fängelse i högst två år. *Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 9 b § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vidtar en åtgärd som innebär intrång i rätten enligt 2 § döms *för kretsmönsterbrott* till böter eller fängelse i högst två år.

Om brottet begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, döms för grovt kretsmönsterbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har föregåtts av särskild planering,

2. har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form,

3. har varit av större omfattning, eller

4. annars har varit av särskilt farlig art.

Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 9 b § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

För försök eller förberedelse till *kretsmönsterbrott eller grovt kretsmönsterbrott* döms *det* till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagare får väcka åtal för brott enligt första eller andra stycket endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Åklagaren får väcka åtal för brott endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt.

¹ Senaste lydelse 2005:304.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2020.

5 Förslag till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 1 § växtförädlarrättslagen (1997:306) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

1 §

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet gör intrång i en växtförädlarrätt döms till böter eller fängelse i högst två år. *Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 2 § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet gör intrång i en växtförädlarrätt döms *för växtförädlarrättsbrott* till böter eller fängelse i högst två år.

Om brottet begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, döms för grovt växtförädlarrättsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har föregåtts av särskild planering,

2. har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form,

3. har varit av större omfattning, eller

4. annars har varit av särskilt farlig art.

Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 2 § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

För försök eller förberedelse till växtförädlarrättsbrott eller grovt växtförädlarrättsbrott döms *det* till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i *första eller andra stycket* endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt.

Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i *denna paragraf* endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2020.

6 Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (2010:1877)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 1 § varumärkeslagen (2010:1877) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

1 §¹

Om någon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet gör intrång i rätten till ett varukännetecken (varumärkesintrång), ska han eller hon dömas till böter eller fängelse i högst två år. Den som har gjort intrång i den rätt till ett varukännetecken som avses i 1 kap. 10 § tredje stycket får inte dömas till ansvar för det intrånget.

Den som gör intrång i rätten till ett varukännetecken (varumärkesintrång) döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, för varumärkesbrott till böter eller fängelse i högst två år.

Om brottet begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, döms för grovt varumärkesbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har föregåtts av särskild planering,

2. har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form,

3. har varit av större omfattning, eller

4. annars har varit av särskilt farlig art.

Första och andra styckena gäller inte vid intrång i den rätt till ett varukännetecken som avses i 1 kap. 10 § tredje stycket. Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 3 § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 3 § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

För försök eller förberedelse till varumärkesbrott eller grovt varumärkesbrott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

¹ Senaste lydelse 2018:1652.

Åklagaren får väcka åtal för brott endast om *målsäganden anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl* är motiverat från allmän synpunkt.

Åklagaren får väcka åtal för brott endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2020.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1653) om företagsnamn

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1 § lagen (2018:1653) om företagsnamn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §

Den som *uppsåtligen eller av grov oaktsamhet* gör intrång i rätten till ett näringskännetecken (företagsnamnsintrång) ska dömas till böter eller fängelse i högst två år. Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 3 § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

Den som gör intrång i rätten till ett näringskännetecken (företagsnamnsintrång) döms, om det sker *uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, för företagsnamnsbrott* till böter eller fängelse i högst två år.

Om brottet begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, döms för grovt företagsnamnsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har föregåtts av särskild planering,

2. har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form,

3. har varit av större omfattning, eller

4. annars har varit av särskilt farlig art.

Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 3 § får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagaren får väcka åtal för brott endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt.

För försök eller förberedelse till företagsnamnsbrott eller grovt företagsnamnsbrott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagaren får väcka åtal för brott endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2020.